

Poltaljančenje primorskih Slovencev pričelo

Vsi otroci, rojeni v anektiranih deželah, morajo imeti italijanska imena.

(Gornja kratka vest iz Trsta ne pove, da li morajo otroci dobiti italijanska krstna imena ali priimke ali oboje. Vsekakor je vest dokaz, da je alstematično poitalijančevanje primoraskih Slovencev zdaj v teku.)

Kongres se ne bo bavil z zadevami v Mehiki

Boylan je pogorel z zahtevo, da naj Amerika ustavi izgon ameriških duhovnov in nun iz Mehike.

Washington, D. C. — Kongres bo držal roke proč od no-
tranzijh zadev v Mehiki. Kon-
gresnik Boylan, demokrat iz
New Yorka, je v četrtek pogor-
a svojo resolucijo, ki je zahte-
vala, da naj državni tajnik in
formira zbornico, če mu je sna-
no, da mehiška vlada aspira a
merjake misijonske šole in lga-
nja katoliške duhovne in hune
ki so ameriški državljani. Boy-
lanovi lastni tovarši iz New
Yorka so nastopili proti resolu-
ciji. Kongresnik La Guardia je
oposoril Boylana, če ne va, da
Združene države imajo pravice
same odločevati, kdo sme in
kdo ne sme bivati na njihovi
tlih. To pravico ima tudi Mehi-
ka.

Mexico City, 19. febr. — "V tujezemski duhovniki in pastori morajo oditi iz Mehike, ker tako zahteva ustava in na u stavi temelječ zakon", je včera ponovno naznanil minister no tranjih zadev.

Zapiranje katoliških šol i
kloštrov se nadaljuje. Včeraj
bilo zaprtih pet katoliških šol
2000 učenci v mestu Guadalupe
kjer je dom mehiškega narod
nega patrona. Minister je tude
poročal, da so se mnogi samo
stani zadnje čase pretvorili
šole, kar je protipostavno.

Vesti, kako šupniki skrivaj cerkvene zaklade v domovih franov, prihajajo od vseh stran. Dočim se deportiranje katoliških duhovnov vrši s polnim mahom, niso protestantiki pa storili še dobili ukaza, da na odidejo.

Zdaj ponarejajo tudi ameriški dolar v Evropi

**A Ponarejeni dvajsetaki krošnje
Rumuniji in Jugoslaviji.**

Bukarešta, 19. febr. — Nekoliko dni preden je v centralni Evropi začel pometati sneg, se v Ameriki narejati tudi ameriške bankovce. Ameriško poslaništvo je dalo ukaz iz Washingtona, na

obvesti rumunsko vlado, da po-
narejeni dvajsetdolarski ba-
kovi krožijo v Rumuniji. Ena-
ki falzifikati so se pojavili tu-
v Jugoslaviji in na Ogrskem.
Novčanice so jako dobro pon-
rejene. Rumunska vlada je o-
ljubila preiskavo.

USPEŠNA FARMARSKA ZADRUGA.

Seattle, Wash. — Perotninaška zadruga "Washington Cooperative Egg Poultry Association" naznana, da je v letu 1925 prodala za \$6,015,797 svojih produktov, medtem ko je v letu 1924 zanje prejela le \$4,009,99. Zadruga šteje 5,000 članov.

Coolidge ima influenco.

Washington, D. C. — Predsednik Coolidge ima influenco. Zdravniki so mu odredili, mora ostati v postelji.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Repokladi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago in Cleveland \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vso, kar ima stik z urednikom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

THE ENLIGHTENMENT

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

198

Datum v oklepaju n. pr. (Dec. 31-25), poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevnom potekla naročnina. Pomnite jo pravočasno, da ne vam ne ustavi list.

SENATOR UNDERWOOD JE LOMIL KOPJA ZA BOGATINE.

Pri tem se je skliceval na biblijo.

Ko je bila v kongresu razprava o znižanju direktnega dohodninskega davka, je senator Underwood iz Alabame čutil potrebo zlomiti sulico za bogatine, ki so v njegovih očeh veliki reveži. Underwood je prišel na tale način lomiti kopja za plutokracijo: "Bogatinji imajo seveda nekaj več avtov in strešajev, kot navadni človek. Ko so nekaj malega potrošili za sebe, tedaj ostane še precej imetka, ki gre obični potom daril ali potom razvijanja gospodarskih podjetij. Ljudstvo ima od tega koristi. Biblija določa deset odstotkov kot davčno mero za imetek in jaz bi ne priporočil več kot dvakrat tako visoko mero. Višje obdavčenje je konfisciranje tega, kar pošteno pripada onim, ki so si to pridobili. Imetek se mora zbirati in zbirati ga je treba v veliki meri, da civilizacija maršira naprej."

Burbonski demokratje in Coolidgevi republikanci so zadovoljno kimali. Govoril jim je iz srca, kajti tudi njih misli so uhajale na biblijo, ki je bila pisana, ko še niso poznali milijarderjev in milijonarjev, kakeršne imamo danes. V srcu so hvalili svojega tovariša, ki je tako spretno zagovarjal znižanje davka za bogatine. Sanjali so, če bi bilo še par tako spretnih zagovornikov, tedaj bi se dal direktni dohodninski davek na največja premoženja znižati doli na deset odstotkov, ker je tako zapisano v bibliji. Iz teh prijetnih sanj jih je pa probudil glas senatorja Brookharta, ki je rekel: "Konfiskacija imetka se vrši nepretrgoma in par privilegirancev jemlje imetek navadnemu ljudstvu. Konfiskacija se vrši s pomočjo pretiranih, odirskih cen, z manipuliranjem lastovanja korporacij in vsemi drugimi potezami velikega biznisa. Trgovski tajnik Hoover poroča, da znese normalni narastek imetka v tej deželi le sedem odstotkov na leto. Kar par privilegirancev vzame več od tega zneska, je bilo konfiscirano v obliki postave. Jaz sem naklonjen, da se prebitek odvzame zopet z davki."

"Tu je bilo precej govorjenja o konfiskatoričnem značaju sovjetov. Delavski in kapitalistični sovjeti so enako nasprotni naši demokratični formi vlade. Toda delavski sovjeti bi predstavili veliko večji del prebivalstva kot pa kapitalistični. Kar mi potrebujemo, je razvoj kooperativnega kapitalizma mesto sedanjega sistema. Mi potrebujemo kooperative, da postavimo farmerske produkte na trg; naše sedanje postave pa imajo namen to preprečiti. Farmerji še vedno trpe, vi pa bogatinom znižujete davke."

Te besede so zadele za trenotek v črno. Burbonci in pripadniki stare garde so strmeli nekaj časa, da se hajdejo ljudje, ki se drznejo bogatinom in njim zagovornikom povedati resnico v obraz, nakar so bile pozabljene Brookhartove besede.

DELAISTVO SE BUDI PO VSEM SVETU.

Korzika je majhen otok v Sredozemskem morju. Na njem žive še stare šege in navade. Ta otok je rojstni kraj Napoleona I., kar je povzročilo, da je ta otok znan bolj širnemu svetu, kot drugi otoki v Sredozemskem morju.

Za delavce pa ni važno, ako se je na tem otoku rodil Napoleon I. Zanje je veliko važneje, da se je na tem otoku, na katerem so ljudje živeli v starih tradicijah, ucvrstilo moderno delavsko gibanje.

Na tem otoku so antracitni in kovinski rudniki. Rudarji v kovinskih rudnikih, iz katerih dobivajo baker, srebro in antimon, so se organizirali. Ko so bili organizirani, so sestavili svoje zahteve in jih predložili podjetnikom. Za podjetnike je bilo to veliko iznenađenje. Delavci na otoku so bili navadno pohlevni. To je bil pa v njih očeh upor proti gospodarstvi oblasti. Odklonili so zahteve. Rudarji so takoj proglasili stavko.

Tri tedne so čakali podjetniki in ker kovinska ruda ni hotela sama priti iz rudnikov, so pristali na zahteve rudarjev. Ta zmaga rudarjev je vplivala tudi na druge delavce, da so se pričeli zanimali za delavsko gibanje. Delavsko gibanje se na danes več omejit na eno delo. To gibanje

povsod, kjer postoji kapitalistično izkoriščanje človeške delavne moči. Tako se organizirajo delavci po vseh deželah širnega sveta in se zgrinjajo v močno nepremagljivo armado, ki se bojuje za ljudsko blagostanje po vsem svetu, za boljšo in svitlo bodočnost vse človeške družbe.

SLIKE IZ NASELNI

POROČILA O RAZSTRELENI V RUDNIKU POWHATAN, O.

Powhatan Point, Ohio. — Kapitalistični moloh je zopet zahteval človeške žrtve. Dne 16. februarja zjutraj ob pet minut do osmih je s strašnim pokom eksplozivni plin s premogovim prahom pod šantom Western Cleveland Coal Co.

Eksplozija se je izvršila v velikem premogokopu, v katerem je zaposlenih približno sedem sto rudarjev. Sreča je bila, da eksplozija ni udarila nazaj v rudnik in so bili zadeti samo tisti, ki so delali v bližini šanta. Dva sta bila ubita, 21 pa močno obžganih.

Koliko rudarjev je bilo v tistem hipu v rudniku, mi ni znano, toda vsi so se srečno rešili. V naselbinah imamo društvo "Redci prapor" št. 636 S. N. P. J., ali kolikor mi je dosedaj znano, ni med ponesrečenimi nobenega člana. To je že druga eksplozija v enem letu. — John Petek, poročevalec.

Bellaire, O. — (Br. Alois Pavlinič nam pošilja izrezke iz tamkajšnjega lokalnega lista). Med drugimi podrobnostmi je povedano, da bodo štirje nadaljni med obžganimi najbrž pomrli, dočim je trinajst drugih težko obžganih. 25-letni Louis Baroni in Sam Dawson, paznik pri tehtnici, sta bila ubita. Šest sto rudarjev se je rešilo skozi jamo za ventilacijo.

Prišlo bi bilo gotovo do večje katastrofe, da ni slučajno ravno ta dan imel zamudo vlak, kateri je vozil ljudi na delo. Največ ponesrečenih je ravno med tistimi, ki so se peljali skozi vhod. Ravno pri prihodu v vzhodje hodnika jih je doletela nesreča, ko se je mimo njih pognala razstrelba in je bruhnila visoko iz šanta kakih sto čevljev nad dipelj, kateri je težko poškodovan. Rudarji v notranjinskih rudnikih so ostali nepoškodovani.

Takoj po nesreči je v Bellaire prišel državni rudniški nadzornik, kateri ima ugotoviti krivdo radi katastrofe. Ta rudnik je menda največji v državi Ohio, bil je načrt pred nekaj leti, delajo pa zdaj v njem deloma po dnevi, deloma ponoči.

DOPIŠ STAVKARJA.

Collinsburg, West Newton, Pa. — V časopisih je precej pisanja o stavki rudarjev na trdem premogu. O stavki na mehkem premogu v zapadni Pennsylvaniji pa razen par dopisov v Prosveti človek težko kaj najde v časopisih, dani je tu prišel boj dosti prej kakor na polju trdega premoga. Vzrok je menda, ker je tukaj boj rudarjev bolj lokalni, medtem ko je na polju antracita splošen.

Delavcem na polju trdega premoga je potekala pogodba, pri nas pa so operatorji prelomili pogodbo, katero so podpisali do 1. aprila 1927 in se izgovarjajo, da jim radi konkurence s podjetniki na neunijskem polju ni mogoče plačevati mezde po pogodbeni lestvici. Zato hočejo uvesti plačilno lestvico iz leta 1917.

Kako je s stavko v zapadni Pennsylvaniji v splošnem, manj mi znano, ker Pittsburgh Coal družba, s katero rudarji bijejo boj, ima rudnike raztresene. Znano mi je le nekoliko, kako je v dolini Yough, to je med Pittsburghom in Collinsvillom. Kompanija je začela zapirati rove v tej dolini ravno pred letom. Ob enem je začela pošiljati plama svojim delavcem, da to dela zato, ker ne more konkurirati s operatorji drugod. Apelirala je nanje, naj začnejo delati po plačilni lestvici leta 1917. Obljubil jim je, da bodo tedaj rovi obratovali vsaki dan.

Organizirani rudarji niso brez dovoljenja unije hoteli nič aliati o kakem znižanju plač in tako se je stvar vlekla do meseca avgusta lanskega leta. Avgusta meseca pa je kompanija odprla prvi rov (Baning 2) s plačilno lestvico 1917, kar pomeni veliko znižanje mezde. Ker takratni rudarji niso hoteli delati po novi

pogodbi, je kompanija začela dovažati stavkokaže in prejšnje rudarje metati iz svojih hiš. Najela je celo tolpo berišev, da so šikanirali rudarje, tako, da je morala državna policija poseči vmas in je dala rudarjem vsaj nekaj pravic, da so smeli hoditi po okrajni cesti mimo rudnika, ko so s jutraj ali stavkokaži na delo. Tako so odprli marsikateremu zapeljanemu delavcu oči, da so lahko videli, da je v tej okolici dovolj rudarjev, le da zahtevajo svoje skromne zapiseane pravice.

Na enak način kakor opisano je Pittsburska premogokopna družba odprla še pet rudnikov. Pri vsakem se ponavlja isto. Četa kozakov varuje s žico ograjeno kompanijsko ozemlje, hiše in v njih stanujoče stavkokaže. Kompanija ima razpostavljene svoje agente po različnih mestih, kjer preže na brezposelne in delovne ljudi. Izvablja jih pod vsimi pretvezami v svojo mrežo, iz katerih, kakor čujemo, ni lahko uiti. Rudarji pa gledajo vse to z začudenjem in vprašujejo, kako da je toliko nevednežev na svetu, ki se dajo zapeljati in krađejo kruh svojim sotrpinom.

To je kratek opis celoletnega trpkoga boja rudarjev v tej okolici pri Pittsburgh Coal družbi. Nehote se poraja vprašanje — zakaj vse to? Večina rudarjev zvršča krivdo na voditelje rudarske organizacije, češ, da niso zmogli uspešno voditi organizacije, kar bo najbrž deloma tudi resnično. Vzemimo rudarsko stavko iz leta 1922. Organiziranim rudarjem so priskočili na pomoč tudi neorganizirani, ko so pa "unijski" vodje sklepali pogodbo z operatorji, so popolnoma pozabili neunijske rudarje. To je bila napaka, katere se danes nad rudarji grdo maščuje. Ko bi bila unija skrbela, da bi bili neunijski rudarji prišli v njene vrste, bi danes ne bilo konkurence od neunijskih operatorjev. Toda imeli smo volitve glavnih odborov U. M. W. že parkrat potem, a vedno je bil ponovno izvoljen isti odbor. Tu pa priznajmo, da je bilo tako radi brezbratnosti rudarjev samih in da se torej krivde za razmere, katere imamo, lahko razdeli na 50—50.

Organizacija U. M. W. je dobra, samo taktika voditeljev v boju z operatorji je napačna. Več odločnosti v boju, več skupnosti, več poštenosti pri voditeljih in članih, pa bi bilo boljše. Začeti je treba prav pri koncu. Poskušajmo izboljšati najprej sebe s tem, da se ne obotremo brezbratnosti, da se ne bo več ališalo: O bodo še brez mene naredili. Potem skrbimo, da bodo izvoljeni v lokalne odbore in za delegate možje socialističnega mišljenja in dejanja. Tem povejmo, kaj zahtevamo. Na mestu bi bila na primer zahteva, da bi organizacija podala v svojem glasilu finančno poročilo vsakega pol leta. Danes članstvo nič ne ve, kako se dela z njegovim denarjem. Za vse take reči smo se do danes premalo brigali na lokalnih sejah, kamor ta stvar spada.

Slovencev ne bom obsojal radi tega, ker nismo zmogli angleškega jezika toliko, da bi na sejah segali v debato. Krivda pa je pri angleško govorečih. Posebno mladina bi morala pokazati več brige za organizacijo, od katere je odvisna v veliki meri bodočnost.

Po končani konvenciji S. N. P. J. sem čital že več dopisov v Prosveti, v katerih so se bratje izražali, naj bi se odpravila vsa politika iz Prosvete. Dvomim, da je kaj takega sploh mogoče, vendar se nikakor ne strinjam, da bi se o tem delala kakša meja, pač pa nasprotno — več in več je treba o tem pisati in čitati. Smelo lahko trdim, ako bi U. M. W. imela take uradnike kot jih ima S. N. P. J., bi bila vsa drugačna situacija po rudarskih krajih, kot jo imamo danes. Kljub temu, da je socializem napadan od vseh strani, od Černe in Bartulovičev, mora vsak priznati, da če bi bilo kaj več socialističnega znanja pri voditeljih U. M. W., bi bila boljše razmere na svetu.

ZARKOMET

Krasna moralna slika. Thomas Holmes je bil mlad fant in vojak. Šest let je prebil v armadi strica Sama. Bil je tudi na francoski fronti. V armadi se je naučil, kako je treba dobro meriti in dobro udariti. Na fronti je delal vse, kar se je naučil. Na fronti krađejo, ropajo, požigajo in ubijajo. Vse to ni zločin na fronti — dobro delo je. Kar je v civilnem življenju nemoralno in zločinsko, je v vojaškem življenju moralno in junško.

Holmes je zapustil armado. Bil je častno odpuščen. To se pravi, da je bil dober vojak. Šel je v civilno življenje. Prišlo je razočaranje. "Delo," katerega se je naučil v armadi in na fronti, je v civilnem življenju nemoralno, nečastno in zločinsko. Druga dela ni znal. Iskal je zasluka, pa ga ni dobil izlahka. Kam in kod? Tedaj je fant naredil grdo pomoto. Nadaljeval je "delo", katerega se je naučil v armadi in v vojni. S štirimi tovariši je oropal čikaški hotel Drake in pomagal ubiti blagajnika. Bil je prijet. Sodišče ga je obsodilo na smrt. Pred enim tednom so ga obesili.

Njegovo truplo so poslali njegovi ženi v Astorijo, N. Y. Tam so ga pokopali. Pokopan je bil z vojaškimi častmi. Ob krsti je stala vojaška straža. V cerkvi Prosvete krvi so bili izvršeni verski obredi nad truplom ob vojaški straži. Ko je bil grob zasut, je vojaška straža oddala salvo v pozdrav dobremu vojaku — ki je bil obešen, ker je bil slab civilist.

To je kratek sinopsis, ki je reančen do pike. Dobra snov za dramo, ki bi nosila naslov "Krvav smeh gnile morale."

Apel iz Montane.

Cenjeni K. T. B. I! Pri vas je pater Kozja mera. Reci mu, naj hitro pošlje sem na "Wild West" eno valiso (suit case), ako hoče dobiti zadnje pest volne. Tukajnji Jugoslovani so brez pastirja in strižaja. V celi Montani ga ni. Grka ne razumejo, za Irca in Missourčana pa ne marajo. Ubogee ovčice ne vedo kam bi se obrnile. Majhna torbica zadostuje. Trunka ni, treba, ker bo lahko spravil, kar še ni izgubljenega. Naj se požuri, ker baš zdaj je tukaj Čarli Novakov a-

pisanih razmer jako dolgočasna in žalostna. Rudarji iščejo dela vsepovsod, pa ga je težko dobiti. Zato se izseljuje bodisi sami možje ali pa z družinami; tu pa ostajajo prazne hiše.

Tak je kapitalistični sistem. Krut je, a vžle temu se milijoni strinjajo z njim vsaj pri volitvah. Bratje, oprimo se socialističnih idej in pomagajmo, da se take razmere odpravijo. — John Langerholc.

Starost zemlje

Kaldejski svečeniki so cenili starost naše zemlje na podlagi 6000 letnih opazovanj na 2 milijona 150.000 let. Ustvarjenje človeka sega po njihovem mnenju 170.000 let nazaj pred Kristovim rojstvom. Seveda so vse te njihove navedbe zgolj fantazije, istotako kakor Zoroastrova trditve, ki je okoli leta 1000 pred Kristusom cenil starost zemlje na 7000 let. Leta 1650 je sestavil angleški škof Uster kronologijo biblije in dospel do zaključka, da je bil svet ustvarjen leta 4004 pred Kristovim rojstvom. Iz religioznih oziror ortodokani Anglosaksi še danes verujejo, da je zemlja stara natančno 4004 leta plus tisoč devetsto toliko in toliko. V resnici je seveda ta številka smešno nizka. Diatomeje ostavljajo po smrti za seboj peščeno ogrado, ki je tako neskončno majhna, da je treba 4 milijonov diatomej, predno napolnijo en kubni centimeter. In vendar se nahajajo pri Lampoe v Kaliforniji do 800 metrov debele plasti ostalin diatomej. Diatomeji izločijo na leto največ 2 milimetra debele plast. Iz tega nujno sledi, da žive pri Lampoe diatomeje najmanj 300.000 let. Še na mnogo večja števila pridemo, če opazujemo doline, ki so jih vsakele reke v skal, kakor na primer kanjoni Kolorada v Severni Ameriki. Eden od njih je bil na to podob-

gent, ki nagovarja ljudi za svojo cerkev. Hurry, hurry! — Miha Pavliha, Roundup, Mont.

Recept za Černeta.

Cenjeni K. T. B. I! Gospod Črni Černe se ni poslužil mojega nasveta. Kakor vidim, ga je zopet prišlo v št. 31 A. S. Imam zanj še eno zdravilo. Če mu tudi to ne bo pomagalo, potem naj gre k zdravniku, da mu z električno lampo pogleda v gornjo izbo. Vzame naj vsak dan tri čajne žličke rdece soli pred ali po jedi kakor hoče. To naj dela teden dni. — Ker sem tudi jaz tako odvisen kot je g. Pirc in njegov list, potrdim, da ima Černe prav, ne bojim se pa, da S. N. P. J. propade. Ako ta ali oni naš Pašič nenadoma aboli ali celo umre, tedaj se gotovo izpolni moja želja. Prav bi bilo takole: Černe, predsednik; Kazimir, blagajnik S. N. P. J. Slavni pisatelj Trunk ga urednik Prosvete! Trara tutiti! — Old Moulder, Terre Haute, Ind.

Ali je še kaj?

Lani so imeli "opišji proces" v Tennesseeju, letos bodo pa imeli "bogokletski" proces v Massachusettsu. Anton Bimba, urednik litvinskega komunističnega lista v Brocktonu, Mass., je obtožen blasfemije (bogokletstvo) po zakonu, ki je bil v veljavi pred 229 leti, ko so v omejenih blagoslovljenih državah sežigali coprnice.

Brisbane svetuje, naj bi sodbo v tem slučaju prepustili Bogu. Kaj vedo massachusettski sodniki, v koliko je Bimba razžalil Boga? Brisbane jo je tudi topot "pogruntal".

Morda je kje v kakem arhivu še kak zakon iz Kolumbovih časov, ki določa, da se nalije vrelega olja v usta vsakemu, ki verjame, da je zemlja okrogla. Ta zakon bi praj prišel ortodoksom v teh pregrešnih, blasfemičnih časih.

Karikaturistom.

Do danes sem prejel osem karikatur. Le nadaljujte! Toda ne risite a svinčnikom. Risb, ki so narejene a svinčnikom, se ne da fotografirati. Pustite biciclo! Ta je že osmešena do temena. Karikirajte rajši naše domače nasprotnike in njihove intrige.

K. T. B.

PRODAJAMO PRVOSTOPENJSKE IN HIPOTEČNE BONDE